

Da det regnet frimerker over Bergen...

Frimerker benyttes til propagandaformål både i freds- og krigstid. I forrige utgave av Frimerkeposten fortalte vi om tyskernes feilslåtte kampanje med V-overtrykk på norske frimerker i 1941.

Mindre kjent er at det fra engelsk side samme år ble laget en serie propagandamerker med bitende satirer over den tyske okkupasjonsmakten og nazistene i Norge. Her er historien.

FRIMERKEKONKURRANSE

Handelsdepartementet, Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet og Poststyret utlyste i april 1941 en offentlig konkurranse om utkast til nye frimerker. Motivmessig skulle deltakerne stå fritt. Foruten frimerkestørrelser og verdier, skulle utkastene være forsynt med et motto eller slagord. En tilleggsverdi på 10 øre pr. merke skulle brukes til gjenreisning av norske hjem som var blitt skadet under den tyske invasjonen i 1940. Innleveringsfrist var satt til 1. juni 1941.

NORGE VÅREN 1941

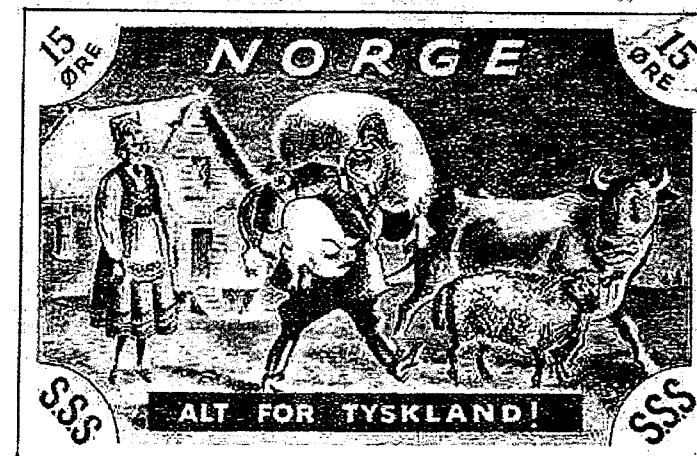
Den utlyste frimerkekonkurransen må ses i sammenheng med den stemningen som rådet i Norge på vårtiden 1941. Den militære motstanden var nedkjempet. Tyskland og Sovjetunionen hadde «delt» det europeiske kontinent mellom seg.

(FORTS. SIDE 19)

4. Utkast til den norske frimerkekonkurranse

Tre andre utkast følger pr. luftpost

KRIGSPOST 1940–1945:
Flyveblader kastet ned fra allierte fly over Vestlandet.

Selv om Storbritannia med støtte fra USA kjempet aktivt mot Tyskland, var det en utbredt oppfatning at krigen i realiteten var over. Det var viktig å få til en gjenoppbygging av det som ble ødelagt i 1940, og ellers tilpasse seg situasjonen som best man kunne.

Imidlertid var det en tiltagende murring hos mange over den politisering og nazifisering av det norske samfunnet som foregikk under Quislings regime. Mange nordmenn flyktet derfor over Nordsjøen eller over til Sverige, for å kjempe for Kongen og den norske eksilregjeringen i London.

GJENREISNINGSSERIE BLE ALDRI UTGITT

Det kom inn ca. 200 forslag til den utlyste frimerkekonkurransen, men noen utgivelse ble det aldri. Kanskje var forslagene ikke gode nok? Faktum var også at Tyskland 22. juni brøt ikke-angrepspakten med Sovjetunionen, og gikk til angrep på bred front. Dette fikk dramatiske følger også for nordmenns innstilling til okkupasjonsmakten, og det kom til ak

notstand i langt større grad enn tidligere. «Melkestreiken» på Akers Mek., den påfølgende unntakstilstand 10. september 1941 og henrettelsene av Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm vekket befolkningen. Radioinndragelser og alle forsøk på nazifisering bidro til at folk flest måtte ta stilling til de tyske okkupantene, Nasjonal Samling og deres medløpere i Norge.

FRIMERKEFORSLAG PR LUFTPOST

Våren og sommeren 1941 var det også andre som ville «bidra» i den utlyste frimerkekonkurransen. Løpesedler og opprop droppet fra fly var en del av den psykologiske krigføringen under 2. verdenskrig – i Storbritannia organisert av «The Political Intelligence Department of the Foreign Office».

Engelske Mosquitos-fly droppet frimerkeforslagene eller brevmerkene i bergensområdet ved flere anledninger mellom 7. juni og 20. september 1941. Hovedsaklig over byen, men også over Askøy og Osterøya. Umiddelbart ble det fra politiet annonsert straff for alle som

(FORTS. NESTE SIDE)

KILDER:
Norsk Filatelistisk
tidsskrift 1975,
Theis G. Westergaard
Gibbons Stamp
Monthly 1993,
Karl U. Sanne
Originaler stilt til
disposisjon av
Paul H. Jensen

hadde frimerkeforslagene i sin besittelse. Materialet skulle samles inn og overleveres okkupasjonsmakten.

Et øyenvitne har fortalt at han en dag rodde over fjorden til arbeid. Det var tåke, men brukbar sikt 20–25 over vannflaten. Plutselig hører han et fly komme inn Hellefjorden, og det begynner å «regne hvite ark» over sjøen. Straks etter høres tyskernes antiluftskyts og mannen finner det tryggest å komme seg på land. Selv om mange av flygebladene med frimerkeforslagene ble samlet opp, fortelles også at gode nordmenn hengte de opp på tyskerbrakker, på busser og i telefonbokser. Akkurat slik hensikten var. Flygebladene var populære under krigen og bidro til å holde

moralen oppe i en ellers dyster periode i Norges historie.

KOSTBARE SAMLEOBJEKTER

Det er grunn til å anta at det i dag finnes svært lite av frimerkeforslagene som ble droppet i bergensområdet i 1941. Vær og vind ødela sikkert mye, og ikke minst var det forbundet med stor fare å beholde dem, da tyskerne satte «himmel og jord» i bevegelse for å samle inn flygebladene. Sikkert er det imidlertid at merkene er et viktig og interessant kapittel i vår krigshistorie. Siden de også er knyttet opp til en offentlig frimerkekonkurranse, forsvaret de også sin plass i posthistorien.